

ANSWER KEY

TO

INTENSIVE BULGARIAN
VOLUME 1

PART 2:

SOLUTIONS

to

EXERCISES

and

SENTENCES FOR TRANSLATION

copyright © 2002
Stiliana Milkova

LESSON 1

EXERCISES

(p. 22)

I.

1. За къде пътувате?
2. Те студенти ли са? Студенти ли са?
3. Той лекар ли е? Лекар ли е?
4. Откъде си? Откъде сте?
5. Откъде е той? Откъде е тя? Откъде са те? Откъде са?
6. Как се казваш? Как се казвате?
7. Как се казва той? Как се казва?

II.

1. е
2. са
3. съм
4. сте
5. си
6. сме
7. са

III.

1. а
2. а
3. и...а
4. и
5. и
6. а
7. а

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 27)

1. Вие учителка ли сте, госпожице?
2. От Варна ли сте? Ние скоро пътуваме за Варна.
3. Той се казва Ангел. Той е лекар. От Пловдив е. /Той е от Пловдив./
4. Той познава ли госпожа Антонова? Тя е също от Пловдив.
5. Стойкови пътуват за София днес. Те са учители.
6. Откъде сте, господине? А за къде пътувате?
7. Лиляна и Милена са приятелки. Дейвид и Джули са също приятели.

LESSON 2

EXERCISES

(p. 38)

I.

1. тя
2. той
3. то
4. те
5. те
6. тя
7. той

II.

1. Къщата е /голяма/ /чудесна/ /малка/.
2. Вратата е затворена.
3. Куфарите са /тежки/ /големи/ /малки/.
4. Автобусът е /дълъг/ /голям/ /малък/.
5. Ракията е /домашна/ /чудесна/.
6. Виното е /домашно/ /чудесно/.
7. Чантите са /големи/ /малки/ /тежки/.

III.

1. Той с влак ли пътува? С влак ли пътува той? Той пътува ли с влак?
2. Тясно ли е купето? Купето ли е тясно?
3. Свободно ли е мястото? Мястото ли е свободно?
4. Камен гладен и жаден ли е? Камен ли е гладен и жаден? Гладен и жаден ли е Камен?
5. В шишето има ли ракия? Има ли ракия в шишето? В шишето ли има ракия? Ракия ли има в шишето?
6. Таня ли отваря вратата? Вратата ли отваря Таня? Отваря ли вратата Таня?
7. Място номер две до вратата ли е? До вратата ли е място номер две? Място номер две ли е до вратата?

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 42)

1. Росица, има ли добър адвокат тук в София?
2. Младене, имаш ли учебник за ТОЕФЛ?
3. Коридорите са много тесни и купето е също тясно.
4. Има гладни студенти в купето. Те са и жадни.
5. Къде има къщи с големи врати и коридори? Къщата на Младен в Пловдив е малка, но има голям коридор. Къщата на Стоян в София е голяма, но има малък коридор.

6. Вятърът е много силен. Откъде духа?

7. Куфарът тежък ли е? Не, не е тежък. Но чантата е много тежка.

Note to (4) To express the sense of "They are also thirsty," Bulgarians would usually say "те са също така жадни." For the meaning and usage of "също така," see Lesson 4.

LESSON 3

EXERCISES

(p. 53)

I.

1. пише
2. правиш, четеш
3. върви
4. виждам
5. правят
6. знаеш
7. правя

II.

1. Това
2. Тази
3. Този
4. Това
5. тези
6. това
7. Тези

III.

1. с
2. до
3. на
4. по
5. в
6. До, на
7. като

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 58)

1. Какви хубави прозорци има в тази къща! Виждаш ли тези прозорци?
2. Какво правят Камен и Надка? Те броят моливи. Сега какво рисуват? Камен рисува езеро до къща, а Надка рисува планина.
3. За съжаление аз зная много малко български, защото съм чужденец. Ние като чужденци, четем бавно.
4. Американците и англичаните говорят английски. Тази англичанка говори и български. Американките говорят ли български?
5. Има ли поща в това село? Не, няма, защото това е малко село.
6. Какво е това под пейката? Това обувки ли са? Какви големи обувки!

7. Българите обичат книгите. Те често четат книги и не само на български. Тази българка чете ли английски?

LESSON 4

EXERCISES

(p. 68)

I.

1. Детето...детето
2. Коридорът...влака...коридора
3. моливите...чантата...куфара
4. трамваят...трамвая
5. Обувките...пейката...обувките
6. Димът...дима
7. кабинета...лекаря...Лекарят

II.

1. влизай
2. затворете
3. Останете...тръгвайте
4. Кажете
5. казвай
6. Влез...седни
7. сядай

III.

1. седят
2. седни
3. стани
4. стоят
5. лежи
6. Лягай
7. седи...Стани

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 75)

1. - Виж какво има тук! Бира и ракия! Изпий една бира!
- Не, тази бира изглежда топла. Не обичам топла бира.
2. Излизаме за малко, защото вече огладняваме. Ти също ли вече огладняваш?
3. - Чакай малко! Не затваряй вратата! И аз влизам.
- Бързай! Нямаме много време.
4. Не сядай на течение! Не знаеш ли, че течението е опасно?
5. - Питай сервитьора къде е менюто.
- Нямам нужда от меню. Зная какво сервират.
- Казваш, че знаеш менюто наизуст?
6. Моля сложи салатата и ракията тук. Но не слагай омлета тук сега. Не бързаме.

7. Моля сложи рисунките и молива в отделни чанти. И не слагай книгата в чантата. Аз чета тази книга.
8. Влез във водата, езерото е много топло днес. Децата също влизат.
9. Деца, не влизайте така в къщата. Вижте, тази къща има врата.
10. Вземи автобуса! Не взимай трамвая, много е бавен.

LESSON 5

EXERCISES

(p. 88)

I.

1. намеря
2. види
3. посрещнете
4. слуша
5. сваря
6. разбере
7. учи

II.

1. Коя
2. кой
3. кой
4. Кое
5. Кой
6. Кои
7. Коя

III.

1. Тя го познава добре.
2. Той иска да ги види.
3. Те не я пилят.
4. Той не може да го намери на картата.
5. Той за съжаление не я познава.
6. Къде отива то? Не го виждам.
7. Кой го знае? Кой може да ги върне в библиотеката?

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 95)

1. Виж, Лиляна идва! Виждаш ли я? Защо върви толкова бавно?
2. Не искаш ли да дойдеш на кино днес? Хайде да тръгваме! Иван вече е в киното и иска да го намерим там.
3. Учителката по български те съветва да ходиш често в библиотеката. Тя иска да отидеш там сега. Тя иска да научим тези уроци добре. Разбира се, ние също искаме да ги знаем.
4. Имам нужда от тази книга. Четеш ли я? Ако не я четеш, моля те сложи я на масата. Тогава мога да я прочета. Или искаш ли да я върна в библиотеката?
5. Сега отиваме на гарата. Милена идва от Габрово и искаме да я посрещнем. Искаш ли и ти да дойдеш? Хайде, тръгваме!

6. Кой е на телефона? Искате ли да говорите с Таня? Тя не може да говори точно сега. Тя е с децата. Слага ги да спят (легнат).
7. Коя книга ме съветваш да прочета? Не искам да чета учебник, искам да чета роман. Кои български романи са добри? Можеш ли да ги четеш?
8. - Иво не може да отвори прозореца, той е много малък. Можеш ли да го отвориш, моля?
- Кой прозорец искаш да отворя? Но хайде да затворим вратата. Можеш ли да я затвориш, моля?

Note to (2) Whereas the phrase "иска да го намерим там" means literally "he wants us to find (meet) him there," Bulgarians would use the idiomatic expression "иска да се срещнем там," where the reflexive verb "срещна се" means exactly "to meet with someone at some place." For more information on this use of reflexive verbs, see Lesson 11, p. 223.

Note to (6) The idiomatic phrase for "she can't come to the phone right now" is "тя не може да се обади точно сега." See the vocabulary for Lesson 10.

LESSON 6

EXERCISES

(p. 109)

I.

1. Вчера ти гледа телевизия от 1 (един) до 2 (два).
2. Вчера времето не беше хубаво.
3. Вчера питахме за новини от България.
4. Вчера вие пътувахте с друг влак.
5. Вчера те караха кола.
6. Вчера сънувах кошмари.
7. Вчера бяхме вкъщи, а те не бяха.

II.

1. една ябълка...два молива...пет книги
2. две съседки
3. два вестника
4. три празни купета...двама лекари
5. села...едно училище...една болница...села...две училища...две болници
6. тридесет и два зъба...двадесет и шест
7. четиридесет и осем трамвая

III.

1. 2 часа...3 часа
2. 4 часа...6 часа...2 часа
3. 3 часа
4. часа...часа
5. 4 часа
6. 7 часа...12 часа
7. 11 часа

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 116)

1. Колко домата имаш? Искаш ли да сложа домати в тенджерата?
2. Знаеш ли къде бяхме досега? Гледахме през прозореца три часа. Да ти кажа истината, не беше много интересно.
3. - Пита ли Лиляна защо няма да дойде днес?
- Защо искаш да знаеш?
- Защото не беше тук вчера, а аз сънувах, че е в болницата и трима лекари я гледат.
- Често ли сънуваш лекари и болници?
4. В колко часа идва Иван от работа? По колко часа работи всеки ден?

5. - Кога искаш да дойда?
- Ела бързо! Можеш ли да дойдеш след петнайсет минути? Имам много неща да ти кажа. И всички тези неща са интересни.
6. - Къде са тези двама студенти?
- Бяха тук преди десет минути, но не зная къде са сега.
7. Отиваме на цирк с трима гърци, петима турци и шестима българи. А ти отиваш на кино с две деца.
8. Тези деца още не ходят на училище. Те са още много малки. Борис е на три години, а Марина е на четири. Но Камен ходи на училище всеки ден – той е на седем.
9. Всички ученици ли учат всяка неделя? Не всички – някои отиват на морето, а други гледат телевизия.
10. - Вчера гледа ли телевизия вкъщи?
- Не, бях в библиотеката. Там гледах видео.

Note to (2) Bulgarians would most frequently translate "to tell the truth" with the phrase "да ти кажа истината," where "ти" is the second person singular indirect object pronoun. Another possibility is to say "честно казано" ("speaking truthfully"). See Lesson 7 for the forms and use of indirect object pronouns.

Note to (3) Bulgarians do not shift tenses in indirect discourse, thus "аз сънувах, че е в болницата." For more information on this topic see Lesson 14.

Note to (5) For "ти" in "имам много неща да ти кажа," see note for (3).

Note to (9) Instead of saying "отиват на морето" for "to go to the seashore," Bulgarians would use the idiomatic expression "отиват на плаж," literally "they go to the beach." See Lesson 14.

Note to (10) The phrase "гледам видео" is idiomatic meaning "to watch a video or videos." "Видео" does not have the English meaning of a videotape but rather expresses the idea of video in general or the VCR itself. The exact word for "videotape" is "видеокасета." Therefore, the sentence "I watched a video there" can be translated in two ways: "Там гледах видео" or "там гледах една видеокасета."

LESSON 7

EXERCISES

(p. 130)

I.

1. Децата им декламираат стихотворения.
2. Пътниците ще му покажат къде да слезе от влака.
3. Всеки ден майката им чете книгата.
4. Позволете му да вземе вестника.
5. Лелята купува ли им шоколад?
6. Ти **и** казваш истината, но Джули не вярва.
7. Калина и Бойко им пишат.

II.

1. Ако сте гладни, вземете кебапчета и плодове.
2. На масите има краставици, шоколади, и готварски книги.
3. Кучетата обичат ли децата?
4. Падат големи снегове, духат силни ветрове.
5. Местата са свободни. Седнете!
6. В градовете живеят момчета и момичета.
7. Хлябовете са на масите, а шишетата са в хладилниците.
8. Те носят в чантите учебници, моливи, тетрадки и речници.

III.

1. Утре ще взема трамвая и няма да закъснея за университета.
2. Утре ще избира подарък за майка.
3. Ела друг път. Утре ще съм зает и ще бързам.
4. Утре ще купя на децата по един сладолед.
5. Утре той ще стане в 7 часа.
6. Утре ще те чакам след работа.
7. Утре ще отидем на гарата да посрещнем Джули и Дейвид.
8. Утре ще преброя птиците на дървото.
9. Утре децата ще изпият чаша мляко, а майките – чаша кафе.
10. Утре ще духа силен вятър.

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 138)

1. - Как ще влезем? Нямаме ключове!
- Ти ще помогнеш на децата да влязат през прозореца. Те са малки и могат да влязат, но ти не можеш.
2. Моля те кажи на сервитьора да ни донесе домати, краставици, хляб и сирене. И ножове и лъжици, разбира се.
3. Ела утре и донеси учебника. Искам да покажа на Джули няколко неща.
4. Колко хляба имаш /имате/? Всички са много гладни. Ще искат и плодове и зеленчуци.

5. Ето я гарата, ще слезем тука. После ще влезем в гарата и ще купим две шишета ракия и три плода.
6. - Пътуваш ли много?
- Да, ходя в много градове и села. Догодина ще ходя в три града и две села. След това ще ходя на почивка на море.
7. Моля те донеси ми тетрадки, речници, учебници, и моливи. Ще уча часове. Ще съм много заета и няма да мога да говоря по телефона.
8. Иван ми казва, че за съжаление той няма да може да дойде на кино днес. Той ще пише стихотворения няколко часа. Исква да напише пет нови стихотворения. После ще ги декламира на децата.
9. Колко деца ще започнат училище утре? Седем момичета и осем момчета. Учителят ще им покаже много книги и картинки и ще им помогне да учат да четат и пишат. Ще правят ли много грешки? Разбира се, всеки прави грешки. А ще могат ли да прочетат тази книга? Няма да могат да я прочетат веднага, но ще продължат да работят. Тогава ще дойде успехът.

Note to (9) "Тогава ще дойде успехът " is better rendered in Bulgarian by using the verb "успея," meaning "to succeed" in the following way: "Тогава ще успеят." See Lesson 8.

LESSON 8

EXERCISES

(p. 152)

I.

1. Петър и Надка няма да го гледат в неделя.
2. Ще **и** прочетеш ли писмото?
3. Няма ли да го покажеш на Ангел?
4. Ще ги получим ли след три дни?
5. Баба няма ли да го обере тази седмица?
6. Камен няма ли да **и** отстъпи моливите?
7. Лекарят ще ги прегледа след обед.

II.

1. Ще поднесат на американските /българските/ /нашите/ /вашите/ гости пресни /български/ /американски/ плодове и топъл /американски/ /български/ чай.
2. Нашите /вашите/ деца търсят цветни /бели/ моливи.
3. Православната църква има дълга /стара/ история.
4. Днес е студено. Духа леден вятър. Софийските /българските/ /американските/ /нашите/ /вашите/ деца гледат белия сняг през големия /малкия/ прозорец.
5. Българските /американските/ туристи ходят на дълги /интересни/ екскурзии.
6. Младият /нашият/ /вашият/ /американският/ /българският/ /софийският/ /стариат/ адвокат очаква Дейвид и Джули с голямо /истинско/ нетърпение.
7. Истинските /добрите/ приятели пишат интересни /дълги/ писма.

III.

1. Той никъде не отива и не бърза.
2. Това не ни интересува, не ни го разказвайте.
3. Никой не дава на децата орехи.
4. Майката не ги храни с лъжичка.
5. Те никак няма да наредят нашата програма.
6. Ангел не вижда никого през прозореца.
7. Никой не звъни на вратата.

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 163)

1. Ще им помогнеш ли? Няма да им помогнеш? Защо не?
2. Къде живеят твоите приятели? Моите живеят в Надежда, блок 181 (сто осемдесет и едно), вход Б, седми етаж. Те не харесват да живеят на седмия етаж, предпочитат последния етаж.
3. Кой месец на годината е декември? Първият или последният? Двайсет и първият ден на декември е първият ден на зимата.
4. Ще ми кажеш ли къде са твоите цветни моливи? Искам синия. В Иво ли е? Ще го сложи ли на масата сега или ще го държи в червената чанта?
5. Никой не знае кой ще дойде днес. Никой никога не знае кой ще дойде или кога.

6. Къде са сините книги и червените речници? Тук не виждам нищо. Зная, че са някъде тук, но не зная къде. Кой може да знае?
7. Ще ги питаш ли кога си тръгват? Няма да ги забравя. Никой не може да ги забрави.
8. Тя или знае български или не знае. Ако го знае днес, ще го забрави ли утре?
9. Всички си спомнят добрите стари времена. Ние ще си ги спомняме ли? Няма ли да ги забравим?
10. Не слагай нито лакти нито крака на масата. Никой никъде не го прави.

Note to (2) The use of the verb "харесвам" rather than "обичам" here is more idiomatically correct. "Харесвам" is used because the reference is very specific, meaning "liking to live" on that particular floor. For more on the difference in meaning and usage of these two verbs, see Lesson 12.

Note to (4) The sentence "Does Ivo have it?" is most correctly translated by the idiomatic phrase "В Иво ли е?" The literal translation "Иво има ли го?" sounds ambiguous.

LESSON 9

EXERCISES

(p. 179)

I.

1. Вчера следобед научихме новите думи.
2. Вчера Надка раздаде на пътниците по една рисунка.
3. Вчера кучето скача на леглото.
4. Вие вчера получихте отговор на писмото.
5. Вчера децата бяха гладни и затова проявиха нетърпение.
6. Вчера пътниците слязоха един след друг от влака.
7. Вчера сутринта бях свободна и отидох на кино.

II.

1. Прекарах приятна вечер с моя приятел.
2. В хотела има свободна стая.
3. Топло е. Отвори вратата и прозореца!
4. Приятелката на Таня знае и друга хубава песен.
5. Днес ученичката и ученикът ще получат колет.
6. Тенджерата, чайникът, и лъжицата са на масата.
7. В този квартал има болница.
8. През юни нощта е кратка, а денят е дълъг.

III.

1. Нали си добро момче, Камене, отстъпи **и** го.
2. На Нова година родителите им ги раздават.
3. Димитър и Милена **и** ги носят.
4. Дейвид **и** го предлага.
5. Бойко им го поднася.
6. Няма ли да му я покажете?
7. Ангел му ги съобщава.

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 187)

1. Всички ножове, вилници и лъжици са в шкафа. Ще ми ги дадеш ли? А къде е солта? Моля дай ми я също.
2. Марина има часове сутрин от 9 (девет) до 12 (дванадесет). По обяд отива да обядва вкъщи. Следобед работи в библиотеката от 2 (два) до 4 (четири), а после слуша музика докато стане време за вечеря. Вечер след като вечеря тя учи още няколко часа. После пожелава на всички лека нощ и ляга да спи.
3. Иво заминал ли е? Никакъв го няма. Миналия петък беше тук, но явно тази седмица той пътува.
4. Моят рожден ден е следващият вторник. Кога е твоят рожден ден? Предпочитам да имам рожден ден през есента. А ти?

5. Дойдохме в два часа и влязохме в библиотеката. Момичето в библиотеката ни даде по една книга и ние четохме книгите два часа. Чакахме още един час и накрая си тръгнахме и отидохме на кино.
6. Джули слезе от влака, разходи се из гарата, и после се качи отново. Тя преброи всички вагони на влака един път и после ги преброи още веднъж.
7. Тя получи неговото писмо на 5 (пети) юли 1983 (хиляда деветстотин осемдесет и трета) и го прочете през нощта. На следващия ден всички я попитаха какво пише в писмото. "Нищо," отговори тя. Неговото второ писмо пристигна на 31 (тридесет и първи) август следващата година. Тя отново го прочете през нощта, но на следващия ден, 1 (първи) септември 1984 (хиляда деветстотин осемдесет и четвърта), никой не я попита какво пише в писмото. Явно всички бяха забравили. "Мога да им го дам," си помисли тя. "Те ще си спомнят тогава." Но тя не го даде на никого.
8. 1968 (хиляда деветстотин шестдесет и осма) беше много важна година. Много хора си я спомнят много добре.
9. Вчера Марин купи 235 (двеста тридесет и пет) молива и 547 (петстотин четиридесет и седем) тетрадки. Явно иска да стане търговец на едро. Ще ни ги продаде ли евтино?
10. - Не изяждайте всички плодове наведнъж, ако обичате. А, изядохте ли ги вече?
- Да, съвсем се наядохме.

Note to (1) Although "Please give it to me" is here translated literally as "дай ми я също," Bulgarians would be more likely to use the long form of the direct object pronoun e.g. "дай ми я и нея." For the long form of object pronouns see Lesson 10.

Note to (7) The sentence "Apparently everyone had forgotten" is best translated with the past anterior tense, "Явно всички бяха забравили." The use of the aorist (всички забравиха) in this case is less idiomatic and does not reflect the past perfect in the English. For the formation and usage of the past anterior tense, see Volume 2, Lesson 19.

LESSON 10

EXERCISES

(p. 201)

I.

1. Слушай го
2. слушай ги
3. у тях
4. кажи му, **и**, за него
5. а на тях
6. на него
7. ги пита за тях

II.

1. жена ми
2. кучето си
3. сестра ми, моето, нейното.
4. жена ми, жена ти, жена си
5. сестра **и**, своите, сестра си, твоите, моите
6. своите, неговите, нейните
7. твоята, моите

III.

1. Вчера Боряна написа писма на приятелките си.
2. Вчера децата пиха топло мляко на закуска.
3. Вчера след вечеря ти взе кучето да го разходиш.
4. Вчера писмото беше готово. Вчера го пуснах в пощенската кутия.
5. Вчера Камен и Надка казаха на майка си "добро утро."
6. Вчера чухме училищния звънец.
7. Вчера влакът пристигна на гара София.

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 210)

8. Майка се обади на бояджията, но той не си беше вкъщи. Утре тя ще го попита: "Кога ще дойдеш да боядисаш къщата ни?" Нашите съседы боядисват къщата си, а ние
9. не искаме да боядисаме нашата.
10. Ела с нас на кино! Или може би предпочиташ да отидеш с тях? Сигурно, защото те ще отидат със своята кола, а ние ще вървим до там. Ние с Иво винаги отиваме пеша на кино. Говорим си за филма, а и за теб и Марина.
11. Снощи Лиляна ми каза за майка си. Нейната майка отиде в Америка миналата година и
12. се запозна със своите американски лели и чичовци. Тя взе най-малката си дъщеря със себе си, но по-големите **и** деца не отидоха с нея. Те останаха вкъщи с баща си.
13. Къде е Марин? Той си тръгна. Баща му е болен и той иска да остане с /при/ него.

14. Брат ми ми писа от Пловдив – идва утре. Но аз нямам място в апартамента си, защото всичките ми братовчеди са при мене. Може ли той да спи при тебе? Ти си моят най-близък приятел, а си също и много добър негов приятел.

15. Надка сложи червените моливи в чантата си, но остави сините си моливи на пода. Майка **и** попита: "Надке, защо сложи само някои моливи в чантата си?" Надка каза: "Сините ми моливи са по-големи от червените." По-големият **и** брат Камен тогава каза: "Не, те са по-малки. Аз рабира се зная, защото съм с две години по-голям от тебе."

16. Чичо **и** пие много. Ако отиде да го види, той ще иска тя да седне и да пие с него. Затова, тя ходи у баба си по-често отколкото у чичо си. С баба си пие само чай.

17. – Познаваш ли Сабина?

– Да, разбира се. Колежка ми е. Работя с нея вече повече от три години. Нейната по-малка сестра Боряна е също наша колежка, но тя работи в друг отдел (офис) и я виждам рядко. Вчера я поканих да дойде на вечеря у нас.

Note to (4) The phrase "to stay with him" could be translated in two different ways: "да остане с него," meaning to stay in his company, and "да остане при него," meaning to stay where he is, at the same place.

LESSON 11

EXERCISES

(p. 226)

I.

1. Ти ли **и** каза на нея за това?
2. - Другата година библиотеката ще ги има ли тези списания?
- Не, тях няма да ги получаваме.
3. Нашите приятели благодариха ли им на тях за помощта?
4. - Задушно е. Няма ли да ги отворите тези прозорци?
- Тях не ги отваряме, за да не става течение.
5. Него скоро ли го очаквате да дойде?
6. - Нахрани ли ги децата?
- Нали знаеш, че аз тях никога няма да ги оставя гладни.
7. Него ще го напиша когато имам време.

II.

1. На Калина не **и** беше добре. На Калина добре ли **и** беше?
2. На студентите няма да им бъде трудно. На студентите трудно ли ще им бъде?
3. На децата не им е забавно. На децата забавно ли им е?
4. На майка ми **и** беше лошо. На майка ми лошо ли **и** беше?
6. На Камен и Надка ще им бъде студено. На Камен и Надка студено ли ще им бъде?
7. На лекаря не му беше добре. На лекаря добре ли му беше?
8. На баща му не му е весело. На баща му весело ли му е?

III.

1. се
2. –
3. се
4. се
5. –
6. се
7. се

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 236)

1. Как е баща ти? Видях го вчера и не му беше много добре тогава. Какво му има?
2. Борис и Марина вече не си говорят. Те винаги се карат. Не им вървят на тях нещата. Искях да им помогна, но не можах. Ти можа ли?
3. Ще се събудиш ли навреме или искаш аз да те събудя? Не се оплаквай, ако те събудя по-рано отколкото искаш. По-добре е така, отколкото да се събудиш късно.
4. Честита нова къща! Да живеете в нея много дълги и щастливи години!
5. На Иван му е студено, можеш ли да му дадеш якето? На децата преди им беше

студено, но тогава майка им донесе якетата им и вече не им е студено.

6. На студентите им е лошо, защото имат изпит утре. Снощи им беше толкова студено, че не можах да учат. Обаче днес ще си помогнат да учат.

7. Добре ли ти е? Казваш, че ти е добре, но аз се притеснявам за тебе. Казваш, че отиваш наляво, а отиваш надясно, после казваш, че отиваш нагоре, а отиваш надолу.

8. Не разбирам. Той на тебе ти продаде кебапчетата за десет лева, а на мене ми ги продаде за петнайсет лева. Не искам да се оплаквам на всеки, но на тебе ще се оплача.

9. Приятелите ти много се забавляваха снощи - гледаха филм, видяха много от любимите си актьори, и си умряха от смях. Защо не можа да гледаш филма с тях? Наистина ли ти беше лошо? По-добре ли ти е сега?

10. Има толкова много нови места да посетим – интересуват ме всичките. Но най-много ме интересуват планините. Винаги се чувствам добре на планина. И сестра ми също – и двамата сме щастливи когато сме на планина.

LESSON 12

EXERCISES

(p. 252)

I.

1. обича
2. Харесва
3. обича
4. харесваш
5. харесваме
6. обича
7. харесва

II.

1. Може
2. мога
3. нямаш
4. трябва
5. нямате, можем
6. няма
7. могат, имат

III.

1. болят
2. боли
3. заболя
4. болят
5. заболяха
6. Заболяха
7. заболя

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 261)

1. - Защо ме боли толкова много главата? Какво ли направих?
- Кога те заболя? Дали не е от дъжда? Мене винаги ме заболява главата, когато завали. Главата ме боли, ако вали дъжд, но не ме боли ако вали сняг. Не е ли странно?
2. Трябва веднага да тръгнем за гарата ако искаме да пристигнем там навреме. Питай Марина дали иска да дойде с нас. Още ли я боли главата или е по-добре?
3. Всички майки обичат децата си, дори когато са болни. Сестра ми, например, я боляха ухото, зъбът, и коремът наведнъж, и беше ужасно и за нея и за майка ми. Но майка никога не се оплака.
4. Беше страхотен филм, много ми хареса. Обаче Марин не го хареса. След филма той каза "Това беше ужасен филм. Никога вече няма да отида на кино." Не можах да го разбера. Но разбира се, че пак ще отиде на кино. Той има нужда да ходи на кино.

5. Може да можем да дойдем довечера, ако Надка и Камен са по-добре. И двамата ги боли зъб. Трудно им е.
6. Обичаш ли да гледаш футбол по телевизията? Или предпочиташ да ходиш на стадиона? Обичаш ли да гледаш телевизия изобщо? Някои хора въобще не обичат телевизия. Аз не харесвам повечето от програмите и не знам дали някога ще дават по-добри програми.
7. Колко пръста виждаш? Два или три? Сега ми покажи всичките си пръсти.
8. Как е лакътят ти? Още ли боли? И двата ми лакътя ме болят. Но ръцете ми са добре. Това е добре, защото ръцете ми трябва.
9. Снощи Марина ми се обади по телефона, беше в ужасно състояние. Майка **и** изведнъж я заболя силно стомахът и тях много ги беше страх. Къде беше лекарят? Те позвъниха, но не можах да го намерят. Тогава, слава богу, брат **и** дойде и ги заведе всички в болницата. Майка **и** е по-добре сега, въпреки че още я боли.
10. - Трябва ли ти тази книга?
- Да, трябва да уча довечера. Ти не трябва ли да учиш? Как ще научиш уроците си, ако не учиш? Баща ми винаги се обажда да ме пита дали уча и аз разбира се винаги казвам да.

LESSON 13

EXERCISES

(p. 275)

I.

1. си
2. се
3. си
4. се, се
5. си
6. си
7. се
8. си
9. си
10. си, си
11. се

II.

1. Не му ли го каза?
2. Той не ти ли поиска автограф?
3. На него не му ли дадоха книга за награда?
4. Не ни ли писа подробно за тези неща?
5. На вас не ви ли съобщиха за промяната в програмата?
6. Не играем ли често тенис заедно?
7. Димитър не се ли обажда всеки ден на майка си по телефона?

III.

1. боли
2. боля
3. болеше
4. трябва
5. имаше, може
6. няма, може
7. можеше, нямаше

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 282)

1. Трябваше да дойдеш по-рано. Тогава можеше да учим заедно цяла вечер. А сега имаме само един час да се подготвим за изпита.
2. По-рано тук имаше магазин за обувки. Къде ли е? Знаеш ли къде сега продават обувки?
3. Камен сега е голямо момче. Всеки ден сам си облича ризата и панталоните, обува си обувките и чорапите. Надка все още има нужда от помощта на майка си. Майка **и** **и** обува обувките и чорапите.

4. Моля те, почакай докато си избърша ръцете. Тогава мога да ти запиша телефонния номер. Нали ще им се обадиш довечера?

5. Майката облича децата сутрин, а бащата ги къпе вечер. Двамата заедно ги слагат да спят: майката им пее песен, а бащата им чете приказка. Когато децата станат по-големи, те ще правят всичко това сами.

6. Тази риза е мръсна, по-добре си сложи чиста.

7. - Къде ми е вратовръзката? Трябваше да ми я изпереш!
- Не ти ли я дадох? Да, ето я там на леглото.

18. - Ние обичаме мартеници. Обикновено нашите български приятели ни ги пращат, но когато отворих писмото им вчера, там нямаше нищо.
- Не са ги сложили в писмото за тебе? Ето, вземи тази. Всеки трябва да има мартеница през пролетта. Трябваше да я получиш миналата седмица.

19. Къде е Иван? Няма го тук. Нямахте го и вчера. Можеше да ни напишеш бележка поне да знаем къде е. Да, трябваше да ни напише бележка.

10. - Студено ми е. Искам да си облека пуловера, но не знам къде е.
- Е, ако на теб ти е студено, на мене ми е горещо. Аз ще си съблека пуловера, а ти ще си го облечеш. Така и на двама ни ще ни е добре.

11. Борис влезе, съблече си сакото, събу си обувките и седна. След това стана отново, влезе в банята и си изми ръцете и лицето. Обаче не можа да се избърши, защото нямаше кърпа.

12. Къде ти е палтото? Не го ли съблече преди малко?

LESSON 14

EXERCISES

(p. 298)

I.

1. По-рано Камен и Надка ставаха всеки ден в седем часа, ама вече не.
2. По-рано през лятото често валеше, ама вече не.
3. По-рано те ходеха всяка седмица на Витоша, ама вече не.
4. По-рано те искаха да се запознаем, ама вече не.
5. По-рано Ангел винаги закъсняваше за работа, ама вече не.
6. По-рано ние често играехме тенис, ама вече не.
7. По-рано Димитър всеки ден се обаждаше на майка си по телефона, ама вече не.

II.

1. Старата жена пита кой звъни.
2. Петър се интересува кой беше този човек с очилата, защото го е видял да говори с Таня.
3. Таня пожела на младоженците да бъдат щастливи.
4. Гостите помолиха да се обалят по телефона.
5. Надка казва, че я боли гърлото.
6. Димитър предлага на приятелите си да останат още малко с тях.
7. Джули моли децата да не викат толкова, защото ще събудят майка си.

Note to (2) The verb form "го е видял" will be introduced later. For the formation and usage of the past indefinite with pronoun objects see Lesson 16.

III.

1. Докато
2. когато /щом/
3. ако
4. Щом /Ако/ /Като/
5. преди да
6. без да
7. Когато /Като /Щом

SENTENCES FOR TRANSLATION

(p. 306)

1. Той ни каза, че ще пристигне днес, но още го няма. Сигурен ли си, че го чу правилно?
2. - Кажи ми още веднъж какво се случи снощи. Ти миеше чиниите ...
- Миех чиниите и си мислех за изпита ми на следващия ден, когато чух силен шум. Чудех се: дали нещо не падна? Влязох в съседната стая да погледна. Нищо. Надка седеше там, играеше си с куклите си, обличаше ги и ги събличаше. Попитах я дали е чула нещо. И тогава видях огледалото на пода, цялото на парчета.

3. Докато говорех по телефона, някой влезе вкъщи и взе телевизора ни! Какъв ужасен свят!
4. - Какво пишеше Милена в писмото?
- Каза, че се извинява, че напоследък не пише, че е много заета и ще пише веднага щом може.
5. Не забравяй да сложиш парите в плика преди да пуснеш писмото. След като пощаджията вземе писмото, вече ще е много късно.
6. Тя искаше да ти се обади по-рано, но нямаше телефонния ти номер. Ще **и** го дам веднага щом я видя. Знам, че ще разбереш без да питаш.
7. Мисля, че Петър е влюбен. Видя ли го тази сутрин? Стоеше пред къщата на Катя и гледаше нейния прозорец. Стоя там повече от час без да мръдне! А аз самият стоях там цели петнадесет минути преди той да ме забележи.
8. Ние учехме много повече отколкото сега. Миналата година например, учехме по три часа всяка вечер. Тогава пиехме и много повече кафе.
9. Майка ми ми каза, че като млада тя пишеше стихотворения. Лежеше на леглото и гледаше луната, а като станеше, взимаше молив и хартия, и записваше мислите си.

Note to (2) The past indefinite verb form "е чула" will be introduced in Lesson 16.

Note to (9) The sense of this sentence can be rendered in the imperfect tense but it sounds awkward. The more idiomatic way is to use verbal forms which will be introduced in Lessons 16, 24, and 29.